15/06/2024

Οι Πατέρες της Α’ Οικουμενικής Συνόδου – Του Ζιμπάμπουε Σεραφείμ

/ Γνώμες

Οι Πατέρες της Α’ Οικουμενικής Συνόδου

Του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Ζιμπάμπουε κ. Σεραφείμ

Αυτή η Κυριακή είναι αφιερωμένη στην ιερή μνήμη των 318 θεοφόρων Πατέρων της Εκκλησίας που συμμετείχαν στην Α’ Οικουμενική Σύνοδο της Νικαίας το 325 μ. Χ. για να επιβεβαιώσουν βασικές διδασκαλίες της Εκκλησίας μας που έχουν σχέση με την εν Χριστώ σωτηρία μας. Οι βασικές αυτές αρχές τονίζονται μέσα από τα πρώτα άρθρα του Συμβόλου της Πίστεως μας, το γνωστό «Πιστεύω», που συνεχίζουμε μέχρι σήμερα όλοι οι Χριστιανοί να επαναλαμβάνουμε με φόβο Θεού για να τονίζουμε την πίστη μας στον Θεό Πατέρα ως το Δημιουργό του κόσμου και στον Ιησού Χριστόν ως τον Μονογενή του Υιόν που ήλθε στον κόσμο για να μας σώσει από την αμαρτία και τον θάνατον και να μας οδηγήσει στον Παράδεισον.

Γενικότερα όταν μιλάμε για τους Πατέρες της Εκκλησίας, εννοούμε όσους εκ των κληρικών της Εκκλησίας μας διακρίθησαν σε αγιότητα, οσιότητα και στην διαποίμανση των πιστών. Εννοούμε δηλαδή τους κληρικούς μας που αναλαμβάνουν με επιτυχία την ποιμαντική ευθύνη της πνευματικής προκοπής των πιστών.

Οι Πατέρες της Εκκλησίας μας με την ποιμαντική τους φροντίδα και με τον ασκητικό τους αγώνα αγίασαν και έγιναν φωτεινά παραδείγματα για όλους μας. Με το έργο τους οι Πατέρες εξηγούσαν το Λόγο του Θεού, ερμήνευαν το Πρόσωπο και το έργο του Ιησού Χριστού υπογραμμίζοντας τη σωστή ερμηνεία της διδασκαλίας της αγίας Γραφής ώστε να γνωρίζουν οι πιστοί την αλήθεια για να προκόπτουν πνευματικά. Αντίκρουαν με τον προφορικό και τον γραπτόν λόγον τις ύποπτες και τις εσφαλμένες γνώμες και αντιλήψεις διαφόρων αιρετικών και σχισματικών. Έτσι οι Πατέρες της Εκκλησίας είναι φορείς και εκφραστές της αλήθειας που είναι διατυπωμένη στην Αγία Γραφή και στην Ιερά Παράδοση της Εκκλησίας μας. Εκφράζουν την αλήθεια της Παραδόσεως στη γλώσσα της εποχής και μέσω της ιδιομορφίας των ανθρώπων για να είναι κατανοητοί. (Βλέπε περισσότερα στη Πατρολογία του μακαριστού Πανεπιστημιακού Καθηγητού μας Στυλιανού Παπαδοπούλου).

Όλοι οι Πατέρες της Εκκλησίας ζούσαν και γνώριζαν το θύραθεν πνευματικό κλίμα της εποχής τους χρησιμοποιώντας το αριστοτεχνικά μέσα στην Θεολογία τους για να εκφράσουν τις αλήθειες της Εκκλησίας μας. Πρόκειται περί του είδους της σχέσεως Εκκλησίας και κόσμου. Να γίνει ο κόσμος της πτώσης και της Κόλασης με την μετάνοια και την υπακοή στο Θεό ένας Παράδεισος στη Γη. Όταν όμως οι χριστιανοί εισάγουν στην Εκκλησία κάθε είδους ασυδοσίες και αμαρτωλές δραστηριότητες του κόσμου της πτώσεως και της αποστασίας εκ του Θεού, τότε βλέπουμε στο χώρο της Εκκλησίας το φαινόμενο της εκκοσμίκευσης. Η ζωή των χριστιανών στο χώρο της Εκκλησίας γίνεται κοσμική με κίνδυνο να απολέσει τον πνευματικό και σωτηριολογικό χαρακτήρα της. Όταν ο κόσμος που ζούμε γίνεται Εκκλησία, όταν δηλαδή οι άνθρωποι προσπαθούν με μετάνοια και ταπείνωση και κοινωνική αλληλεγγύη και δικαιοσύνη, να ζουν δηλαδή όπως τους αγίους Πατέρες που τιμούμε σήμερα κι όλους τους αγίους μας που φέρουμε το όνομα τους, τότε ο κόσμος αγιοποιείται και σώζεται. Όταν όμως συναντούμε το φαινόμενο της εκκοσμίκευσης, να εισάγουμε στο χώρο της Εκκλησίας τις άδικες και αμαρτωλές δραστηριότητες των ανθρώπων τότε η Εκκλησία γίνεται κόσμος, γίνεται κοσμική με κίνδυνο τη διάλυσή της.

Εκεί που έχουμε πρόσληψη του κόσμου από την Εκκλησία πορεύεται η Ορθοδοξία, και εκεί που έχουμε πρόσληψη της Εκκλησίας από τον κόσμο πορεύεται, το σχίσμα,

η κακοδοξία και τελικά η αίρεση. Οι Πατέρες της Εκκλησίας δημιούργησαν ως εμπνευσμένοι διαμορφωτές τη Θεολογία, το φρόνημα και το ήθος της Εκκλησίας και του Χριστιανισμού.

Οι Πατέρες της Εκκλησίας εκπροσωπούν και εκφράζουν τη νέα πνευματική πραγματικότητα, η οποία εμφανίσθηκε με την ενανθρώπιση του θείου Λόγου και συνεκλόνισε και μεταστοιχείωσε πραγματικά σε μεγάλο βαθμό την όλη ανθρωπότητα. Οι Πατέρες της Εκκλησίας είναι οι μεγάλοι εμπνευστές και δημιουργοί του νέου πνευματικού μέτρου στον κόσμο.

Αυτό όμως που έχει μεγαλύτερη σημασία είναι ότι οι Πατέρες της Εκκλησίας μας αποτελούν τους φορείς της Παραδόσεως και του ήθους της Εκκλησίας που εξ αφορμής κάποιας μεγάλης θεολογικής κρίσεως φωτίζονται από το Άγιο Πνεύμα και εκφράζουν θεολογικά μια ευρύτερη εμπειρία της αλήθειας, με αποτέλεσμα να συμβάλλουν αποφασιστικά στην αντιμετώπιση της κρίσεως, η οποία αφορά στην αλήθεια και άρα στη σωτηρία του ανθρώπου. Κοινό γνώρισμα όλων των Πατέρων της Εκκλησίας μας υπήρξε ο πόνος και ο παλμός τους για τα κοινά και για το κοινό καλό της κοινωνίας τους. Η ζωή τους κι η όλη ύπαρξη τους αποτελούσαν έκφραση και πραγμάτωση του όλου σώματος της Εκκλησίας, των πόνων και των ονείρων των ανθρώπων της εποχής τους για ένα καλύτερο κόσμο.

Έτσι οι Πατέρες της Εκκλησίας αποτελούν τα ζωντανά στόματα της Εκκλησίας μέσω των οποίων εκφράζεται η Εκκλησιαστική συνείδηση. Μέσω των Πατέρων της Εκκλησίας εκφράζεται η πίστη της Εκκλησίας μας κι εξακολουθεί να αντηχεί σε μας το Αποστολικό κήρυγμα, η θεία Αποκάλυψη που δόθηκε στην Ανθρωπότητα μέσω του Χριστού και των προσώπων εκείνων που εξέλεξε ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός για να καταστήσει στους ανθρώπους την σωτηριολογική αλήθεια του Θεού γνωστήν και προσιτή.

Η Εκκλησία μας σήμερα, μια εβδομάδα πριν τη Μεγάλη εορτή της Πεντηκοστής, τιμά τους 318 Θεοφόρους Πατέρες που συμμετείχαν στην πρώτη Οικουμενική Σύνοδο της Νίκαιας κοντά στην Κωνσταντινούπολη το 325μ.Χ, όπου με το Σύμβολον της Πίστεως καταδικάστηκε η αιρετική διδασκαλία του Αρείου και των οπαδών του, που απέρριπταν τη φυσική Θεότητα του Υιού και Λόγου του Θεού, λέγοντας ασεβώς ότι υπήρχε εποχή που ο Χριστός δεν ήταν Θεός και κατά συνέπεια ότι ήταν κτίσμα, ένα δηλαδή από τα δημιουργήματα του Θεού. Οι οπαδοί του Αιρεσιάρχη Αρείου πέτυχαν μάλιστα να επηρεάσουν την πολιτική εξουσία και να κυριαρχήσουν στην Ανατολή με διάφορες μορφές. Σταδιακά όμως οι Αρειανόφρονες δεν συμφωνούσαν μεταξύ τους και έτσι διασπάσθησαν σε διάφορες αιρετικές παρατάξεις. Γενικά ο Αρειανισμός προκάλεσε μια από τις σοβαρότερες κρίσεις στην ιστορία της Εκκλησίας γιατί με την άρνηση της φυσικής Θεότητας

του Χριστού απέρριπταν την πραγματικότητα του λυτρωτικού χαρακτήρα του Χριστιανισμού.

Ο Άρειος απολυτοποιώντας την ενότητα και την μοναδικότητα του Θεού Πατέρα υποτιμά τα άλλα δύο Πρόσωπα της Αγίας Τριάδος. Αυτό είναι άλλωστε και το χαρακτηριστικό γνώρισμα της κάθε αίρεσης. Η απολυτοποίηση ενός μέρους της αλήθειας σε βάρος της όλης αλήθειας της διδασκαλίας της Εκκλησίας μας. Στην πραγματικότητα, σ' αυτή την περίπτωση, για την αντίληψη του περιεχομένου της πίστεως της Εκκλησίας (δόγμα), λειτουργεί ένα στοιχείο ανθρωπομορφικό, ανθρωποκεντρικό και ατομοκεντρικό, δηλαδή εγωϊστικό. Είναι μια απολυτοποίηση της λογικής του ανθρώπου και έτσι το δόγμα κατανοείται όχι όπως το κατανοεί η συνείδηση της Εκκλησίας μας, αλλά όπως το αντιλαμβάνεται μια λογική περιορισμένη που έχει την εγωϊστική απαίτηση να νομίζει ότι μπορεί να τα γνωρίζει όλα.

Ο ανθρώπινος λόγος διακονεί τη Θεολογία χωρίς όμως να γίνεται και αφετηρία της Θεολογίας. Ο ανθρώπινος λόγος διακονεί τη σωτηρία του ανθρώπου όταν προϋποθέτει την εκκλησιαστική συνείδηση επειδή ακριβώς η Εκκλησιαστική συνείδηση έχει την έννοια της καθολικής συνείδησης, η οποία ξεκινά από την Αποκάλυψη του Θεού στο κόσμο, μέσω των Προφητών του και κυρίως μέσω του Ιησού Χριστού με την ενσάρκωση του και το όλο σωτηριολογικό του έργο και από την Ημέρα της Πεντηκοστής με το Άγιο Πνεύμα και τους Μαθητές και Αποστόλους του Χριστού και τους διαδόχους τους εν Συνόδω. Γι' αυτό η θέση των λαϊκών μέσα στην Εκκλησία είναι να διακονούν την Εκκλησία μας με βάση τις ποιμαντικές οδηγίες της Ιεράς Συνόδου και του Επισκόπου που εκπροσωπεί και την Σύνοδο. Εκεί που συμβαίνει οι λαϊκοί να μη έχουν την εκκλησιαστική αυτή συνείδηση της διακονίας με σεβασμό και υπακοή με βάση τις οδηγίες του Επισκόπου τότε είναι ως να προσπαθούν να βλάψουν την ενότητα του Σώματος της Εκκλησίας, να μετατρέψουν τον χώρο της Εκκλησίας σε κοσμικό ίδρυμα ή σε μια επαγγελματική κερδοσκοπική εταιρεία που χλευάζει τα ιερά και τα όσια αποβλέποντας σε οικονομικά κέρδη. Εκεί που συμβαίνει αυτό και αντιστρατευόμαστε τις οδηγίες του Επισκόπου μας γινόμαστε συνειδητά ή ασυνείδητα θεοπαίκτες. Όπως λέει ο άγιος Ιγνάτιος Αντιοχείας, αν θεωρούμε τον Επίσκοπο μας ως τη ζωντανή παρουσία του Χριστού ανάμεσα μας, και τον αγαπούμε και τον υπακούομε, τότε πορευόμαστε την οδό της σωτηρίας. Αν όμως τον φθονούμε και τον πολεμούμε και τον αντιστρατευόμαστε, τότε συνειδητά ή ασυνείδητα έχουμε πέσει στην πλάνη της αμαρτίας που ως όργανα του διαβόλου οδηγούμε και τους εαυτούς μας και τους γύρω μας στην οδό της Κολάσεως. Νοείται όμως ότι κι ο κάθε Επίσκοπος αποτελεί ζωντανό πρότυπο βιώσεως των Θείων εντολών του Χριστού έχοντας τα χαρακτηριστικά που τονίζει με σαφήνεια ο Απόστολος Παύλος «δεῖ γὰρ τὸν

ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, 8 ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, 9 ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν» (Προς Τίτον 1, 2 – 7).

Γι’ αυτό χαρακτηριστικό γνώρισμα του Χριστιανισμού είναι η συντριβή του εγώ, του εγωϊσμού μας, της ανθρώπινης λογικής. Όταν η ανθρώπινη λογική ταπεινωθεί τότε καρποφορεί μέσα στη ζωή της Εκκλησίας ως διακονία αγάπης που διακονεί τη Θεολογία της Εκκλησίας οδηγώντας τους ανθρώπους στο έργον της εν Χριστώ σωτηρίας.

Στη ταραγμένη σημερινή εποχή μας, εκείνοι που ακολουθούν τα βήματα των Μεγάλων Πατέρων της Εκκλησίας μας, είναι εκείνοι που με κάθε τρόπο συμβάλλουν στην συνεργασία όλων των χριστιανών για την ειρηνική συνύπαρξη των Λαών και για την προστασία και την ενίσχυση της ορατής ενότητας των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών και της επικρατήσεως της «ειρήνης του σύμπαντος κόσμου».